

PRIKAZI

PRAKTIČNE NAPOMENE UZ KNJIGU »BOG JE S NAMA«

Josip Jakšić

Josip JAKŠIĆ: BOG JE S NAMA. Tako je bilo tada – tako je i sada. Pomoć vjeroučiteljima i roditeljima. Kateheza za vjeroučitelje i roditelje kao pomoć za odgoj djece u vjeri. Priprema za euharistiju. Biblioteka „Katehetski priručnici” 31, Kršćanska sadašnjost, Zagreb 1986.

U posljednjih sto godina mnogo se raspravljalo o katekizmima. Mnogima danas nije jasan ni sam pojam katekizma. Koncem prošlog stoljeća i početkom ovoga, katehētici su bili svjesni da je teško napisati dobar katekizam, svjesni koja mu se zadaća i autoritet pridaje.¹ Prije desetak godina diskutiralo se, je li uopće katekizam potreban i najavljiavao mu se kraj, naročito u školama.² Danas je pitanje katekizma ponovo postalo aktualno.³ Sadržaj katekizma po svojoj strukturi i sadržaju star je koliko i naviještanje, dapače, korijeni mu se nalaze u srcu Staroga saveza.⁴ Katekizam kao knjiga ima svoju povijest više ili manje sretnu, ali upornu kroz 450 godina. Kakav katekizam mi danas trebamo i je li ga moguće takvoga sastaviti, veliko je pitanje Crkve. Kako zadovoljiti sve zahtjeve suvremene katehetike i njezine smjernice, a da se ne izda već izrazi na suvremen način što Crkva vjeruje, da se zadovolji antropologiji, psihologiji, pedagogiji, kulturi, ambijentu i svim drugim

zahtjevima, da kerigma Radosne vijesti dođe do izražaja i da se to dogmatski ispravno, a suvre-

¹ Evo kako o tome govori Martin Štiglic u svojoj knjizi *Kratka katehetika*, Zagreb 1896, str. 16–17: „Dobar je katekizam veliko blago crkve, vrlo znamenita knjiga na bogoslovskom polju. Nu takav sastavi preteško je; njemu su najučeni bogoslovci kano bl. Kanizije, Bellarmin, Fleury, Bossuet itd. sve svoje sile posvetili. Katekizam je ne samo za djecu nego i za odrasle temelj vjerozakonskoj obuci, na kojem treba kroz čitav život graditi sve višu zgradu kršćanskoga života. Katekizam je Božji zakonik, u kojem se zadržava njegova sveta volja; on je sveta posuda, u kojoj se u kratko, nu jasno i točno, nalazi sav nauk našega spasenja. Njega ne smije ni učitelj ni učenik nikada s ruke pustiti. To je najpotrebitija knjiga za vjernike; po tom ima biti svagdanja i najobljubljenija ručna knjiga u školi, crkvi i kod kuće. To je knjiga, iz koje svatko može što god dobra i spasonosna naučiti. S toga ne ima knjige, koja bi se mogla korisnije dijeliti za nagradu kao što je katekizam.”

² A. TEIPEL, „Katechismus und Curriculum”, u: *Die Katechismusfrage*, Freiburg 1983, str. 25.

³ *Druga izvanredna biskupska sinoda. Završni dokumenti.* Zaključni sinodalni nagovor pape Ivana Pavla II, str. 46. Prijedlog i želja da se pripravi sažetak ili katekizam cijele kršćanske nauke na koji će se obzirati takvi katekizmi i sažeci svih pojedinačnih Crkava. Ta želja odgovara pravoj potrebi i sveopće i pojedinačnih Crkava. K tome. *Vijest o formiranju Komisije za sastavljanje toga katekizma*, „Glas Koncila”, br. 25, od 22. lipnja 1986, str. 5.

⁴ Usp. Pnz 6,4–9; 26,5–9; kao i Lk 10,25–37.

meno protumači, kako to pistići, nitko zapravo konkretno ne zna reći. Kako bi takav katekizam po svojoj strukturi, opsegu i sadržaju izgledao, veliko je pitanje.

Poznati su nam pokušaji s Holandskim katekizmom⁵ koji je svojim pristupom suvremen, ali je sadržajno mnoge uznemirio. Prevedeno nam je i izdanje katekizma za odrasle: „Kristova nauka”⁶ koji je u prikazu vjere temeljit, ali suhoparan. Da se nismo daleko pomakli, pokazuje i najnovije izdanje njemačkog katekizma za odrasle⁷ koji sustavno slijedi tumačenje Nicejsko-carigradskog vjerovanja.

Vidimo, dakle, veliki raskorak između teoretskih katehetskih zahtjeva i konkretne primjene. Sve se teoretski poput nekih velikih fraza nabraja, pokuša se na nekoj katehetskoj paradigmi, gdje se to može ostvariti, i pokazati, ali kad to treba spojiti za prikazivanje cjelovite nauke Crkve, izraziti objavljene istine vjere, onda to ispada nemoguće te je za sastavljače katekizma najlakše krenuti starim utrtim putem.

Imajući sve to u vidu, kao i naše konkretne potrebe, odlučio sam se na pisanje priručnika kojemu će u prvom planu biti navještaj riječi Božje, po njoj obrazloženje povijesti spasenja i po jednom i drugom kroz izbor sadržaja, priprema na euharistiju kao život s Bogom. Time nije isključen ni jedan zahtjev katehetike, već je ponuđena kerigma računajući s osobom katehete, prilagođavanjem konkretnim osobama onoga u čemu navjestitelj mora biti „stručnjak”. Pristup katehezi je u tom priručniku biblijsko-liturgijski, na onaj način kako Biblija i liturgija zahvaćaju i shvaćaju čovjeka. Stoga je potrebno teoretski dio, koji se oslanja na ideje katehetičara J.A. Jungmana, više puta pročitati, promeditirati, shemu usvojiti u podsvijesti, da bi se onda moglo bez muke voditi cijeli tok kateheze. Antropološki i drugi momenti podložni su kerigmi.

Kod praktičnog dijela potrebno je povezivati pojedine pretkateheze i kateheze u jedinstvene cjeline kako bismo učenike vodili cilju. Koliko god je bilo moguće uzet je doslovan biblijski tekst, koji je dramatiziran tako da ga se može čitati po ulogama, ili ga kateheta može čitati sam bez uloga. Time su tekstovi pogodni za upotrebu u misama s djecom ili za Službu riječi u drugim slavljinama.

Kateheze su pisane za katehete i roditelje, a usmjerene su prema djeci. Priručnik u svom sadržaju ne zaobilazi ni jednu problematičnu temu današnje kateheze, a želi je prikazati plodovima suvremene egzegeze i teologije na jednostavan i prihvatljiv način. Nije se išlo na nikakve crteže, ilustracije i moguće druge tekstove da se ne poveća obujam knjige i ne izgubi iz vida cilj pisanja knjige, i da se ispuni praznina između naših starijih i novijih katekizama. Ipak bi im dobro došli radni listovi bez razlike koji će katekizam biti u rukama djece.

Struktura svake kateheze sadrži u sebi liturgijsku shemu Službe riječi, s time da je psalam zamijenjen razmišljanjem, kako kateheza ne bi izgubila svoj identitet i prešla na područje liturgije, no zadržan je liturgijski metodski put od cilja do primjene u životu.

Slušatelje povedemo kroz cilj u navještaju riječi Božje iz njihova prostora i vremena, raspoloživim sposobnostima i sredstvima, kao i tehničkim pomagalima. Cilj se uvijek postavlja iz životne situacije prema navještaju riječi Božje te se kroz pojedine dijelove kateheze, a naročito u primjeni ponuđenog navještaja u životu ponovo vraćamo životnoj situaciji.

Čitanje je temelj kateheze. Tumačenje teksta čitanja sastavni je dio čitanja i služi najprije vjeroučitelju da sam bude siguran u kerigmat-skoj poruci i nauku vjere koji iz nje slijedi, da bi je tako svježije i sa svom sigurnošću kroz vlastitu osobu predao slušateljstvu.

Plodovi tumačenja teksta naći će se u razmišljanju koje je nosivi stup kateheze. U razmišljanju se događa konfrontacija naviještenoga u prihvaćanju ili odbijanju po susretu, ne više s pojmovima nego s osobom Isusa Krista.

Molitva je vrhunac kateheze i moguća je samo ako je kateheza uspjela, tj. ako su katehizandi prihvatili poruku navještaja. Molitva sabire svojim sadržajem misli i poruke čitanja i razmišljanja.

⁵ *Novi katekizam. Poruka vjere za odrasle*, Zagreb 1970.

⁶ *Kristova nauka. Katolički katekizam za odrasle*, Zagreb 1979.

⁷ *Katholischer Erwachener – Katechismus. Das Glaubensbekenntnis der Kirche*. HG. von der Deutschen Bischofskonferenz, Bonn 1985.

Primjena u životu pokazuje kako naviješteni sadržaj pokreće naš život, kako se poruka u životu aktualizira. Dok su ostali sadržaji kateheze obrađeni prvenstveno za katehete i roditelje, da bi po njima bili pristupačni djeci, primjena je predviđena kao radna mogućnost za djecu i aktualiziranje u životu.

Ponuđena građa u priručniku predviđena je za najmanje dvije školske godine vjeronauka, tj. od prvog susreta do završetka prvog ciklusa, tj. primanja Prve ispovijedi i pričesti, kao ulaska u suživot sa zajednicom Crkve. Kateheta će se obazirati na liturgijsku godinu, na pojedine blagdane i prilike te će na taj način stvarati plan koji će ga u suradnji s roditeljima voditi u postizavanju konačnog cilja. Kateheze Staroga saveza treba uzimati kao daljnju pripremu na sakramente. One se povezuju kod pripreme na sakramente sa katehezama Novoga zavjeta kao praslike te pokazuju katehetske vidike pojedinih Isusovih čina, govora i čudesa, kao i usta-

novljenja pojedinih sakramenata. Isus sam u Kafarnaumu govori o mani kao praslici euharistije, Iv 6,48. Vanjski oblik slavljenja euharistije na Posljednjoj večeri povezuje se s noći Izlaska u Egiptu i sa slavljenjem Pashe u izraelskoj obitelji, da bi se pokazalo što je to Isus unio novoga kad je sa svojim apostolima slavio Pashu, i što mi činimo kad slavimo euharistiju. Isto tako treba spajati i kateheze o stvaranju, prvom grijehu i najavljivanju Spasitelja s utjelovljenjem, otkupljenjem i ustanovom sakramenta krštenja i ispovijedi. Katehete koji za prvu pričest ispuštaju biblijsku povijest ne mogu djeci objasniti potrebu spasenja i oprostjenja grijeha, a i samo tumačenje utjelovljenja dolazi u pitanje. Priručnik „Bog je s nama” ima svojih granica koje su uvjetovane različitim nemogućnostima, no računa s katehetom i našim prilikama, s novim pristupom prema Bibliji i liturgiji kako nam ne bi bilo nešto drugo važnije od riječi Božje.